
Open MONUMENTENDAG

Leidschendam-Voorburg

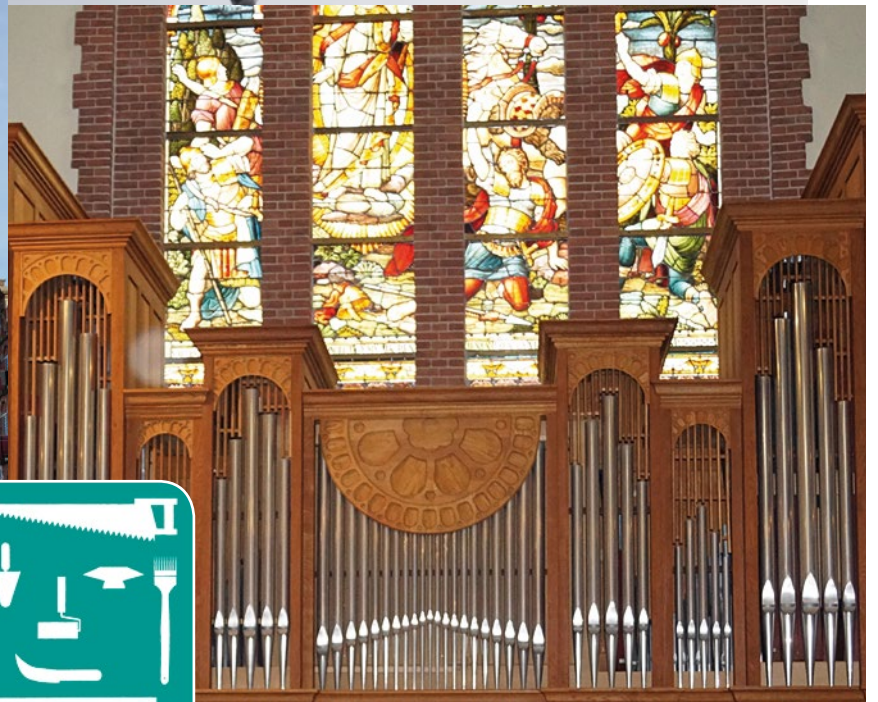

Foto: Marianne Knijnenburg

Verslag

Open Monumentendag 2015

Leidschendam-Voorburg

De Open Monumentendag 2015 is mede mogelijk gemaakt met subsidie van de gemeente Leidschendam-Voorburg

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

en de steun van onderstaande sponsors:

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

Rabobank

en verder m.m.v. Lionsclub Voorburg Prinses Marianne, Extrabox, Lions Club Leidschendam-Veur, Ivents & Zo, Rik van Koetsveld, Museum Swaensteyn, Bakker Vlinder (Middin), De Ooievaart en Ijssalon Fanielje

VERSLAG OPEN MONUMENTENDAG 2015 in Leidschendam – Voorburg rond het thema *Kunst & Ambacht*

“Open Monumentendag is dé gelegenheid om te zien hoe bijzonder mooi en verschillend de monumenten in onze gemeente zijn”
(wethouder Frank Rozenberg in de programmakrant)

Het landelijke thema van dit jaar, *“Kunst & Ambacht”*, heeft niet alleen ons als organisatoren, maar ook vele eigenaren geïnspireerd om mooie openstellingen en bijzondere activiteiten te organiseren. Bezoekers hebben zo kunnen genieten van ambachtelijk stucwerk, wandschilderingen, tegeltableaus, glas-in-lood ramen, houtsnijkunst en het goud en zilver. Enthousiaste vakmensen gaven demonstraties waarbij traditioneel ambachtelijk werk hand in hand gaat met moderne toepassingen. En op Open Monumentendag opende de samen met museum Swaensteyn tot stand gekomen tentoonstelling over de artistieke ontwikkeling als ontwerper van meubels van de met Voorburg verbonden ‘Piet Klaarhamer, leermeester van Gerrit Rietveld’. Daarnaast waren ook andere monumenten open waardoor bezoekers de verscheidenheid uit bovengenoemd citaat goed hebben kunnen ervaren.

In dit verslag blikken we terug, en ook een beetje vooruit. Alvast enkele cijfers:

- de 25 opengestelde monumenten werden rond 5200 keer bezocht
- 19 opengestelde monumenten hadden een directe relatie met het thema
- 50 senioren namen deel aan de rondritten met bus en boot
- rond 300 bezoekers hebben de glas-in-lood poster meegenomen
- rond 20 jongeren hebben werk ingeleverd voor exposities
- er is een tweede geocache monumenten route uitgezet voor de digitale ‘speurders’

De organisatie werd mogelijk dankzij de enthousiaste samenwerking met de gemeente, 11 sponsors, 15 partners/vrijwilligersorganisaties en niet vergeten de inzet van 140 vrijwilligers op de dag zelf bij de monumenten en activiteiten.

Wij gaan nu aan de slag met de voorbereidingen voor Open Monumentendag 2016. Het thema voor volgend jaar wordt binnenkort bekend gemaakt. We gaan dat graag invullen met u en andere betrokkenen. Uw ideeën zijn dan ook meer dan welkom. Wij houden u in de komende maanden op de hoogte.

Leidschendam – Voorburg, oktober 2015
Bestuur en kern-werkgroep Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg

I. Openstellingen en activiteiten

Openstellingen

In 2015 openden 25 (2014: 25) eigenaren/beheerders hun monument voor het publiek.

De opengestelde monumenten werden rond 5.200 keer bezocht (2014: 8.400; 2013 en 2012: 4000; 2011: 3.500; 2010: 3800). Dat is minder dan in 2014 (waarin veel aandacht voor historisch vervoer), en meer dan in 2013 waarmee we de stijgende lijn sinds 2010 voortzetten. Het is niet bekend naar hoeveel monumenten een bezoeker gemiddeld gaat, maar op basis van losse gesprekken gaan we uit van twee à drie. De cijfers in dit verslag gaan in alle gevallen uit van aantallen bezoeken.

De Open Monumentendag viel dit jaar niet, zoals in 2014 en 2013, samen met de Vlietdagen, waardoor de aandacht van het publiek volop naar de opengestelde monumenten ging. Uit de bijgehouden tellijsten blijkt dat ongeveer 15% van de bezoekers uit kinderen bestond. Ook zijn geïnteresseerde bezoekers uit andere gemeenten, zoals uit Amsterdam en Delft, komen kijken.

Alle monumenten zijn dit jaar goed bezocht. Hoewel de bezoekersaantallen variëren zijn er dit jaar geen echte uitschieters.

De monumenten waarin ook demonstraties rond het thema werden gegeven werden het beste bezocht. In de St. Martinuskerk (490) waren er demonstraties glas-in-lood door Sandra van der Waart, in de H. Petrus en Pauluskerk (600) demonstraties houtrestauratie door Jessica Melis, bij Houtzaagmolen De Salamander (450) was meubelmaakster Brechje Vermaat actief, bij Villa het Kruispunt (104) vertelde meubelmaker Jan Stuijp over de technische kant van de Rietveld meubels en in de St. Laurentiuskerk (80) lieten vrijwilligers zien hoe het reinigen van de kerkmuren gebeurt. Ook bij Meubelmakerij De Stoof (200, sponsor) kon men in de fabriek vakmensen aan het werk zien.

Veel belangstelling kregen ook de nieuw of zelden geopende monumenten. Zo namen de eigenaren van het woonhuis in chaletstijl waar ooit Aart van der Leeuw heeft gewoond aan Westeinde 140 (110), van het pand waar de specifieke elementen van het kaaspakhuis een functionele plaats gekregen hebben in de nieuwe functie aan de Delftsekade (144) en van het enigszins verscholen, in 1922 in de stijl van de Amsterdamse School gebouwde woonhuis aan de Veursestraatweg 191 (150) allemaal op enthousiaste wijze de bezoekers mee in de historie en bijzonderheden van hun pand.

Veel bezoekers namen ook de gelegenheid om eens een bezoek te brengen aan het pand met de verstilde binnentuin in de Herenstraat 141-143 of binnen rond te lopen in het voor de eerste keer geopende Central Park, in de volksmond beter bekend als Vreugd & Rust.

Veel belangstelling en waardering was er ook voor de deskundige rondleidingen waar dit jaar specifiek gelet werd op uitingen van *Kunst & Ambacht* in het na de restauratie weer geopende Raadhuis in Leidschendam (94), in de Dorpskerk (285) waar voor eerst – na een fikse klim – het plafond van de kerkzaal van nabij bekeken kon worden, in Huize Swaensteijn (520) en in het Dr. Neherlaboratorium (109) een beeldbepalend industrieel erfgoed in onze gemeente. In de St. Martinuskerk trok de tentoonstelling over het goud en zilver in de kerk veel bezoekers.

Ook de andere monumenten werden goed bezocht, zoals Hofwijck (373), de Oude Kerk (292), Franse Kerk (159), het weer mooi in oude staat opgeknapt woonhuis van Kinderboerderij Essesteijn (70) en het Dieselgemaal De Antagonist (127).

Expositie “Piet Klaarhamer, Leermeester van Gerrit Rietveld”

In landhuis Arendshoeve aan het Oosteinde 34 in Voorburg ontstond in de jaren 1919-1920 een bijzonder interieur: de slaapkamer voor Wim en Cees Bruynzeel, de twee jonge zonen van Cornelis Bruynzeel sr., industrieel en oprichter van de gelijknamige timmerfabriek. Het meubilair voor de slaapkamer werd ontworpen door Piet Klaarhamer. De opvallende kleurstelling – de meubels in zwart en rood, de wanden in de kleuren van De Stijl – was het werk van Vilmos Huszar. De slaapkamer wordt beschouwd als één van de belangrijkste interieurs uit de Nederlandse kunstnijverheid.

De jongenskamer in “Arendshoeve” en “Kunst & Ambacht” een combinatie voor Leidschendam-Voorburg, te mooi om waar te zijn.

We zijn de mogelijkheden voor een expositie op Open Monumentendag van de jongenskamer gaan verkennen met leden van de in Leidschendam wonende familie Klaarhamer, het Centraal Museum in Utrecht (waar begin dit jaar een replica van de jongenskamer te zien was) en het Gemeentemuseum in Den Haag (waar de originele jongenskamer staat).

Het was niet eenvoudig om het te realiseren. Maar

toen dat mogelijk leek hebben we contact gezocht met museum Swaensteyn om er samen wat moois van te maken. Het museum heeft het opgepakt en er een langer lopende – en museaal verantwoorde – tentoonstelling van gemaakt. Wat je noemt een win-win situatie, en passend in de samenwerking tussen erfgoedpartners. We zijn er erg blij mee, en danken de directie van het museum voor het meedenken en het opzetten van deze prachtige tentoonstelling. Naast de recente reconstructie van de jongensslaapkamer in landhuis Arendshoeve zijn er diverse, door familieleden van Piet Klaarhamer in bruikleen gegeven, bijzondere nog steeds gebruikte - erfstukken te zien.

De expositie is tegelijk met Open Monumentendag geopend door wethouder Rozenberg, en is die dag door 400 bezoekers bekeken.

Demonstraties door vakmensen

Binnen het thema Kunst & Ambacht hebben we de nadruk gelegd op glas-in-lood en houtrestauratie (en houtbewerking). Daar is in verschillende monumenten in de gemeente veel van te zien. Bovendien is het voor het toekomstige onderhoud van monumenten van belang dat er voldoende vakmensen blijven voor deze bijzondere ambachten.

Al in een vroeg stadium hebben we contact gelegd met twee vakvrouwen die ook bekend zijn in de gemeente. We hebben hen gevraagd te vertellen over hun werk, over hun zoektochten en dat ook ‘tastbaar’ te maken voor bezoekers. Zij hebben hier enthousiast op gereageerd en direct hun medewerking toegezegd.

Sandra van der Waart van het glasatelier Refraction heeft op Open Monumentendag demonstraties glas-in-lood maken gegeven in de St. Martinuskerk. Een neogotische kerk waar veel glas-in-lood ramen aanwezig zijn. Bevlogen nam zij bezoekers met veel voorbeelden mee in zowel restauratietechnieken als haar werk als scheppend kunstenaar. Ook konden bezoekers zelf oefenen met glas snijden. Ter versterking van het geheel draaide er een doorlopende power-point presentatie van glas-in-loodramen van de kerk gemaakt door Thérèse Beemster, pastoraal werker van de kerk en werden er in de lange gang ‘glas-in-lood looks’ gepresenteerd uit de kinderworkshop van Juliëtte Pestel.

In de H. Petrus en Pauluskerk was ambachtelijk meubelmaker Jessica Melis van Atelier 1312 actief. Zij gaf demonstraties houtrestauratie en vertelde

bezoekers wat er zoal bij het restaureren van oude en antieke meubelen komt kijken en welke – historisch verantwoorde – materialen zij daarbij gebruikt. Ook zij heeft geen moment rust gehad.

Verder hebben Houtzaagmolen De Salamander en Meubelmakerij De Stoof op Open Monumentendag demonstraties meubel maken georganiseerd. Meubelmaakster Brechje Vermaat van Studio Hout was te zien bij de molen, en bij Meubelmakerij De Stoof werden demonstraties gegeven in de fabriek.

Glas-in-lood poster

Als herinnering aan het bezoek aan deze Open Monumentendag werd een fraaie glas-in-lood kunstposter op A1 formaat in een oplage van 500 exemplaren gedrukt. Op de poster staan afbeeldingen met toelichting van glas-in-lood ramen die bij monumenten in de gemeente te zien zijn. Verder wordt het glas-in-lood procedé beschreven. De poster werd gratis uitgereikt bij de stands van Open Monumentendag en bij diverse monumenten. Door enkele belangstellenden werd aangegeven dat ze het A1 formaat te groot vonden, maar allen waren het erover eens dat de foto's en teksten nu goed tot uitdrukking kwamen. De poster werd door wethouder Frank Rozenberg tijdens de opening in het museum Swaensteyn officieel ‘onthuld’.

Activiteiten voor jongeren

Met als basis het thema “Kunst & Ambacht” hebben we samen met andere organisaties activiteiten voor jongeren georganiseerd of gefaciliteerd.

- Atelier Juliëtte Pestel heeft in de zomer zelf een kinderworkshop gegeven waarin ze kinderen speciale raamdecoraties liet maken gebaseerd op het idee van glas in lood. De St Martinuskerk gaf onderdak aan deze doorzichtige maaksels.
- Woej Kids werkte mee door de door kinderen tijdens WoejPret gefiguurzaagde en gekleurde ambachtsmannetjes en -vrouwtjes ten toon te stellen in de St Martinuskerk. Dank aan de kinderen die hun werkstuk niet op de maakdag zelf mee naar huis hebben genomen, maar beschikbaar stelden voor deze expositie.

- In aansluiting op de tentoonstelling over het werk van Piet Klaarhamer zijn jongeren tussen 6 en 17 jaar uitgedaagd een meesterwerk te maken met als opdracht:
“ontwerp je eigen meubelstuk (bijvoorbeeld voor in je eigen kamer). Alle vormen en materialen zijn toegestaan, zolang het ontwerp maar gebaseerd is op meubels. En de vorm ... een tekening, een maquette, een presentatie in power point... het maakt eigenlijk niet uit.”
Uiteindelijk zijn tien inzendingen ontvangen. Deze zijn geëxposeerd in museum Swaensteyn en door een deskundige jury beoordeeld. De winnende inzending werd het ontwerp van Pien van Rijswijk met een zigzag stoel voorzien van zonnepanelen en een laptop. Als prijs wordt haar ontwerp door een meubelmaker van het museum vervaardigd.

Daarnaast zijn ook door eigenaren themagerichte activiteiten voor kinderen georganiseerd.

- In de Dorpskerk was een puzzeltocht uitgezet voor kinderen, waarbij aan de hand van foto's van o.a. houtsnijwerk de werkelijke plaats in de kerk moest worden opgezocht.
- Kinderboekenwinkel In de Wolken organiseerde op Open Monumentendag twee workshops 'tekenen/schilderen' in sepia tinten o.l.v. Annemiek Fierinck.
- In Meubelmakerij De Stoof konden de kinderen aan een speciale kinder-timmer-tafel naar hartenlust als heuse "Rietveldjes" zelf met houtjes aan de slag.

Geocaching

Speciaal voor de avontuurlijke families en schatzoekers hebben we een geocache zoektocht uitgezet in Leidschendam centrum. Geocache is een avontuurlijk schatzoekspel waarbij de 'digitale wereld' – van GPS-ontvangers en smartphones met GPS – wordt ingezet om het doel 'in de echte wereld' te bereiken. De speciaal voor Open Monumentendag ontwikkelde tocht voerde langs een aantal monumenten in het historisch centrum van Leidschendam, waarbij steeds een vraag moest worden beantwoord. De juiste antwoorden leverden de coördinaten op van het volgende punt en uiteindelijk de cache (de schat). De vindsters kregen een herinneringsmunt en de glas-in-lood poster.

Enkele citaten uit het logboek en van de site:

- Zo kom je nog eens wat nieuwe dingen in je eigen omgeving tegen
- Bedankt voor dit leuke rondje monumentaal Leidschendam
- Leuk om de gebouwen van binnen te bekijken
- Toch weer op plekken gekomen waar we nog nooit geweest waren.
- Vlak bij de schat kwamen we andere geocachers tegen.

De geocache van zowel dit jaar als van vorig jaar (in Historisch Voorburg) kunnen ook nog na Open Monumentendag worden gemaakt. Meer informatie is te vinden op onze website.

Muziek in en bij monumenten

Bij verschillende monumenten was op wisselende tijden levende muziek te horen. Hierdoor bleven de bezoekers vaak even langer binnen om te genieten van de sfeer en akoestiek. Steeds bieden zich, naast oude getrouwen nieuwe zangers en spelers aan. Wij brengen hen in contact met de eigenaren van (mogelijk) geïnteresseerde monumenten waarna zij samen afspraken maken. Doordat de musici, zangers en spelers vaak in Leidschendam- Voorburg wonen brengen zij hun eigen, extra publiek mee. Op hun beurt brengen zij 'hun' groep weer onder de aandacht van een ander en groter publiek,.

Bezoekers konden genieten van:

- Carillonspel door Gerda Peters (Oude Kerk)
- Piano en orgelspel (Franse Kerk)
- Voorburgse Oratorium Vereniging (Oude Kerk)
- Orgelconcert door Jaap Zwart (Oude Kerk)
- Rock- en bluesband Wild Card Dukes Experience (Houtzaagmolen De Salamander)
- Sint Maartenkoor onder leiding van Jos Siebers (St. Martinuskerk)
- leden van het kamerkoor Ars Vocalis Delft, onder leiding van Julia Bronkhorst, piano/orgel: Edwin Vermeij en Jaap de Roon (St. Martinuskerk)
- Fluitist Rob Tempelaar (H. Petrus en Pauluskerk)
- Zigeunerensemble Sintromarus (Meubelmakerij De Stoof op initiatief van het Van Ravesteyn Fonds)

Een gepland optreden bij Molen De Vlieger van Big Band Straight Life van muziekvereniging St. Caecilia moest helaas wegens verwachte (en toch niet gekomen) regenbuien afgelast worden.

Pendel over de Vliet

Bij vele langs de Vliet gelegen geopende monumenten werden thema-activiteiten aangeboden. Aanleiding voor ons om naast trekschuit de Hadrianus een tweede, vergelijkbare, boot in te zetten. Zo kon er met een hogere frequentie worden gevaren. Daarmee werd het voor bezoekers mogelijk om bij een monument af te stappen en later met de volgende boot verder te varen.

Tevens hebben we dit jaar geëxperimenteerd met het doorvaren naar de H. Petrus en Pauluskerk en Houtzaagmolen De Salamander. Bij het vaarschema was rekening gehouden met enige vertraging voor het passeren van de sluis. Dat bleek voldoende. Het

vaarschema kon zonder grote problemen worden aangehouden.

Ongeveer 95 bezoekers hebben één of enkele malen gebruik gemaakt van de bootpendel. Op beide boten gaf een gids informatie over de historie van de boot en van monumenten die gepasseerd werden.

Rondritten ‘met bus en boot’ voor senioren

Ook dit jaar organiseerden we speciaal voor senioren rondritten ‘met bus en boot’. Met een bus van Woej werd een bezoek gebracht aan enkele monumenten en werd een deel van het traject afgelegd op de boot over de Vliet.

Deelnemers konden op vijf punten in de gemeente opstappen. Men kon aan dit “dag vullend programma” deelnemen voor € 6 per persoon (incl. lunchpakket). Deze rondritten zijn mogelijk dankzij de inzet van de bussen en de chauffeurs-vrijwilligers van Woej.

Voor de rondritten zijn aparte flyers gemaakt en medio augustus ruim verspreid bij onder meer alle wijk- en dienstencentra. Ook zijn kort daarna persberichten in de huis-aan-huisbladen geplaatst, en is de flyer eind augustus ook verspreid tijdens het Cultureel Zomerfestival Julianabaan.

Belangstellenden konden zich dit jaar gedurende één specifieke week aanmelden. Na een eerste golf van aanmeldingen kwamen deze verder gespreid binnen. Maar ook na de termijn kwamen tot vlak voor Open Monumentendag aanmeldingen binnen. Uiteindelijk zijn 7 bussen (2014: 10) ingezet en hebben 50 (2014: 63) senioren aan de rondritten deelgenomen. De rondrit is – in verband met de bezoeken aan monumenten en de boottocht - toegankelijk voor senioren die goed ter been zijn. Dat leverde dit jaar enkele teleurgestelde reacties op van gehandicapte belangstellenden. Zij hadden na een toelichting van onze kant wel begrip voor de maatregel.

Tijdens de rondritten hebben alle senioren een bezoek gebracht aan de St. Martinuskerk (met o.a. demonstraties glas-in-lood) en de H. Petrus en Pauluskerk (met o.a. demonstraties houtrestauratie). Verder heeft elke bus een bezoek gebracht aan vier van de volgende monumenten of activiteiten: Laurentiuskerk, Meubelmakerij De Stoof, het kaaspakhuis, woonhuis Westeinde 140, tuinmanshuis van Stichting Hoekenburg en woonhuis Veursestraatweg 191. Bij elk monument werd een rondleiding gegeven.

De uitvoering is dit jaar soepel verlopen. De senioren hebben erg van het uitstapje genoten.

Informatiestands en andere activiteiten van / met Erfgoedpartners

Wij hebben informatiestands gehad bij Huize Swaensteyn in Voorburg Centrum en op het voorplein bij de H. Petrus en Pauluskerk in Leidschendam. Bij onze informatiestands werden het publiek geattendeerd op de opengestelde monumenten en kon men de programmakrant en diverse publicaties krijgen.

De Historische Vereniging Voorburg en Stichting Mooi Voorburg hadden ook een informatiestand in Voorburg Centrum, en de Vereniging Erfgoed Leidschendam was te vinden bij de H. Petrus en Pauluskerk. Nieuw dit jaar was de deelname van Stichting Hoekenburg. Zij gaven informatie vanuit hun vaste stek, t.w. het tuinmanshuis in Park Hoekenburg.

De erfgoedpartners informeerden bezoekers over hun activiteiten en hun publicaties. Mooi Voorburg had hun tent verfraaid met afbeeldingen van “kunstig en ambachtelijk” uitgevoerde uithangborden, die deels nog te zien zijn in historisch Voorburg.

Opening en bezoek wethouder aan monumenten

De opening van Open Monumentendag hebben we dit jaar gecombineerd met de opening van de tentoonstelling over het werk van Piet Klaarhamer en vond plaats in museum Swaensteyn. Om 10:00 uur heette Peter van der Ploeg, directeur van het museum, de vele aanwezigen welkom, waarna de voorzitter van de stichting, Pieter van den Kerkhoff en wethouder Frank Rozenberg ingingen op de openstellingen en activiteiten, het belang van erfgoed en de samenwerking tussen belanghebbenden. Vervolgens gaf Roel Klaarhamer, een kleinzoon van Piet Klaarhamer, een toelichting bij de door de familie in bruikleen gegeven erfstukken. Tenslotte verrichtte de wethouder samen met de voorzitter van de stichting de formele opening door het onthullen van de speciaal voor deze Open Monumentendag gemaakte glas-in-lood poster.

Na de opening gaven leden van de familie Klaarhamer bij het door hun in de tentoonstelling ingebrachte erfstuk een toelichting over wat hen voor hen betekende en hoe het erfstuk werd, en soms nog wordt, gebruikt. Ook Midvliet heeft interviews met hen opgenomen. Deze zijn te zien op <https://youtu.be/z3PUs4zF17g>.

Aansluitend aan de opening en het bezoek aan de tentoonstelling heeft de wethouder met zijn partner de rest van de dag een informeel bezoek gebracht aan verschillende monumenten. Zij lieten zich uitgebreid informeren over de historie van elk monument en de daar georganiseerde activiteiten. Ze bezochten de Laurentiuskerk, het Kaaspakhuis, de H. Petrus en Pauluskerk, woonhuis Veursestraatweg 191, de St.

II. Communicatie

Martinuskerk en woonhuis Westeinde 140. Verder brachten zij een bezoek aan onze informatiestands, de aanwezige erfgoedpartners en Meubelmakerij De Stoof. De bezoeken en hun grote belangstelling werden door alle eigenaren en andere betrokkenen erg gewaardeerd. Aan het eind van de dag zijn de wethouder en zijn partner ook naar de afsluitende borrel gekomen.

In de maanden voorafgaand aan 12 september 2015 werd er op verschillende manieren berichtgeving verzorgd over de Open Monumentendag in Leidschendam-Voorburg. De in 2013 ingezette lijnen voor de inzet van communicatiemiddelen zijn verder verdiept. Getracht werd door middel van een optimale mix van communicatiemiddelen een zo groot mogelijk publiek te bereiken en te enthousiasmeren om de opengestelde monumenten en de extra activiteiten te bezoeken.

In de communicatie is aan het thema *‘Kunst & Ambacht’* veel aandacht besteed.

Het themalogo, ontworpen door de Gelderse kunstenaar Marjolein Bartels, werd op alle uitingen gebruikt. De kleur van het logo werd als basiskleur gebruikt voor alle advertenties, flyers en de programmakrant, waarmee we eenheid in alle uitingen hebben bewerkstelligd.

Nieuwsbrieven

In juni en augustus 2015 werd een nieuwsbrief verstuurd, zowel per post als per e-mail, naar alle relaties, monumenteigenaren en monumentbeheerders, erfgoedpartners en vrijwilligers. Hierin werd het laatste nieuws vermeld over openstellingen en activiteiten. Bij de laatste nieuwsbrief werd ook de algemene flyer meegezonden, met het verzoek deze onder de aandacht van zo veel mogelijk mensen te brengen.

Persberichten

In de 5 weken voorafgaande aan het evenement werden persberichten verstuurd naar de diverse media. Veel aandacht werd gegeven aan de demonstraties houtrestauratie en glas-in-lood. Hiervoor werden de ambachtslieden Jessica Melis en Sandra van der Waart in hun ateliers geïnterviewd. Aan de tentoonstelling “Piet Klarhamer, leermeester van Gerrit Rietveld” werd meermalen aandacht gegeven. De persberichten werden door de regionale huis-aan-huis bladen opgenomen in hun papieren en digitale uitgaven, alsmede in de rubriek Gemeenteberichten.

In Het Krantje werden wekelijks advertenties van 10 x 11 cm groot geplaatst, waarin met korte teksten de belangrijkste programmaonderdelen van de Open Monumentendag onder de aandacht werden gebracht. Via een banner op Het Krantje Online, die vanaf 12 augustus tot 12 september geplaatst werd, kon doorgeklikt worden naar onze website www.omd-lv.nl. In de Voorburgse Courant werden vanaf 5 weken voor Open Monumentendag vijf keer een kwart en één keer een halve pagina met de programmaonderdelen, de

geopende monumenten en het themabeeld *'Kunst & Ambacht'* geplaatst.

In de week na Open Monumentendag werden er persberichten met verschillende inhoud in Het Krantje en de Voorburgse Courant geplaatst.

In aanvulling op onze persberichten hebben we eigenaren en organisatoren van activiteiten gestimuleerd ook zelf persberichten aan te bieden. Dat is meer dan in vorige jaren gebeurd.

Flyers en inschrijfformulieren

In samenwerking met Ellen Klarhamer werd via Het Krantje en Tennispark Overdam een inschrijfformulier verspreid onder kinderen voor de wedstrijd 'Ontwerp je eigen meubelstuk' in het kader van de tentoonstelling 'Piet Klarhamer, de leermeester van Rietveld'. Verder is hiervoor eind augustus een flyer verspreid onder meer tijdens het Cultureel Zomerfestival Koningin Julianaplein.

Voor de oproep voor het maken van 'ambachtsman-netjes' door kinderen bij WoejPret werden 100 flyers gedrukt en verspreid bij WoejPret in WDC De Groene Loper.

Voor de seniorenrondrit per bus en boot werd een flyer gedrukt met een oplage van 1000 exemplaren. Deze werd verspreid onder de wijk- en dienstencentra van Woej, alle wijkverenigingen in Leidschendam-Voorburg en Stompwijk en Woej-bus 47.

Een algemene flyer is in een oplage van 3500 exemplaren gedrukt en verspreid bij o.a. bibliotheken in Leidschendam-Voorburg, Stompwijk, Leidschenveen, Ypenburg, Rijswijk, Nootdorp, Den Haag (Bezuidenhout), Voorschoten en Zoetermeer. Via e-mail en als bijlage bij een nieuwsbrief werd hij verspreid onder relaties, monumenteigenaren, monumentbeheerders, erfgoedpartners en vrijwilligers.

De flyers voor de senioren rondrit en de algemene flyers werden tijdens het Cultureel Zomerfestival op 29 augustus 2015 op het Koningin Julianaplein overhandigd aan bezoekers van de informatiekraam van Open Monumentendag. Ook werden de flyers geplaatst op Facebook en onze website www.ombd-lv.nl waar deze als PDF-bestand gedownload konden worden. De algemene flyer werd ook geplaatst op de website van de landelijke organisatie waar hij als PDF-bestand gedownload kon worden.

Poster Restauratiefonds

Het Nationaal Restauratiefonds heeft ook dit jaar alle monumenteigenaren en ook andere betrokkenen de gelegenheid geboden een gratis poster te laten maken. Op deze poster kon men op eenvoudige wijze een foto van en tekst over het eigen monument plaatsen, en daarmee aangeven dat het monument opengesteld werd op Open Monumentendag. We hebben deze mogelijkheid aan de deelnemende eigenaren kenbaar gemaakt, en daarvan is goed gebruik gemaakt.

Programmakrant

De Programmakrant met alle informatie over openstellingen, activiteiten, het thema en werk van onze erfgoedpartners werd, met een voorpaginaverwijzing, geplaatst in Het Krantje op 4 pagina's in het midden van de krant zodat deze uitneembaar was. Er werd een doordruk gemaakt van 500 exemplaren, waarvan een gedeelte werd neergelegd bij het informatiepunt bij museum Swaensteyn en bij Huygensmuseum Hofwijck. Het bleek niet mogelijk de programmakrant neer te leggen bij de bibliotheken (te groot formaat) en het servicekantoor van de gemeente. Het restant werd verdeeld over de OMD-kramen op Open Monumentendag. De Programmakrant kon ook als PDF-bestand gedownload worden via onze eigen website, Facebook en via de landelijke website. De programmakrant is integraal opgenomen als bijlage bij dit verslag.

Overige uitingen

Rond eind augustus werden op verschillende plaatsen in Leidschendam-Voorburg in totaal 10 driehoeksborden met posters geplaatst. Spandoeken met de tekst 'Open Monumentendag 2e zaterdag van september', werden opgehangen in de Herenstraat en de Koningin Julianalaan in Voorburg en in Leidsenhage, de Damlaan en de Damhouderstraat (Dorpskerk) in Leidschendam.

Het evenement werd op de Uitladder van 'Cultuurpunt Leidschendam-Voorburg' geplaatst.

Om de uitstraling van de onze informatiekramen te verbeteren zijn er 5 van 8 zeilogen voorziene meshdoeken van 320 x 70 cm gedrukt zonder datum zodat deze voor meerdere jaren bruikbaar zijn. Op deze doeken staan foto's van de meest bekende monumenten van Voorburg: Huygensmuseum Hofwijck, de Oude Kerk, Huize Swaensteyn, Molen De Vlieger en Dorrepaal en van Leidschendam: de Dorpskerk, Raadhuis, Houtzaagmolen De Salamander en het Dr. Neherlaboratorium.

Midvliet heeft tijdens de Open Monumentendag diverse reportages gemaakt en die getoond op de lokale tv-zender. Ze zijn terug te kijken via <http://www.midvliet.nl/index.php/uitzending-gemist>

Fotografen

Fotograaf Hein Athmer heeft een beeldimpressie gemaakt van dit jaar beeldbepalende geopende monumenten en de diverse activiteiten. Ook werden er foto's ontvangen van Fred (Ot Douwes) en van Marianne Knijnenburg van Lions Club Voorburg Prinses Marianne. Een selectie van de ontvangen foto's is op onze website te zien.

Landelijke en eigen website

Op de website van de landelijke organisatie voor Open Monumentendag werd de informatie over openstellingen van monumenten en activiteiten in Leidschendam-Voorburg ingevoerd. Bij alle openstellingen werden foto's geplaatst en werd uitgebreid informatie verstrekt over de geschiedenis van de monumenten. Daar werden ook de algemene flyer, het vaarschema van de pendelboten en onze programmakrant geplaatst, die op die manier te downloaden waren.

Onze eigen website werd van een 'frisser' uiterlijk

voorzien. Veel informatie werd gegeven over de opengestelde monumenten en activiteiten in 2015. Per monument kon doorgelinkt worden naar de landelijke website, waardoor discrepantie tussen beide sites voorkomen werd. Alle flyers en de programmakrant waren op de site te downloaden.

Het aantal bezoekers van de website in september 2015 was ca. 35% minder dan in september 2014 (grafiek 1).

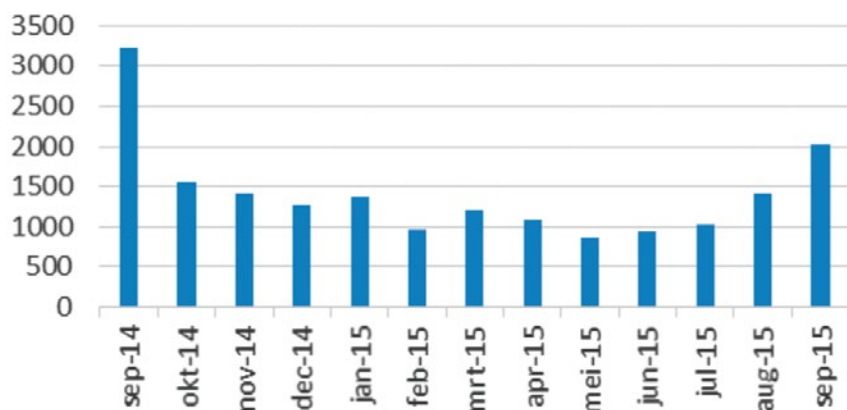
Facebook

De Facebook pagina van Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg werd het hele jaar door, maar voornamelijk in de maanden juli, augustus en de eerste 11 dagen van september regelmatig van nieuws voorzien betrekking hebbende op de openstellingen en de activiteiten. Speciale aandacht werd gegeven aan het thema "Kunst & Ambacht". Het aantal 'pagina-vind-ik-leuks' steeg van 64 naar 95. Door de 'likes' en het delen van berichten was het bereik per bericht vaak heel erg hoog. Een van de berichten is zelfs door 971 mensen gezien. Dit resultaat is bereikt zonder betaalde verspreiding. (grafiek 2)

De Facebook berichten worden automatisch doorgelinkt naar Twitter waar het aantal volgers steeg van 225 naar 241.

Grafiek 1.

Bezoeken website www.omd-lv.nl

Grafiek 2.

III. Organisatie

Algemeen

De Open Monumentendag werd dit jaar voor de 29e keer georganiseerd. Het wordt al die jaren al lokaal georganiseerd op basis van een landelijk initiatief, met elk jaar een ander thema. Door deze opzet kunnen de lokale comités goed rekening houden met de specifieke mogelijkheden. In Leidschendam - Voorburg fungeert onze stichting als het lokale comité. Wij hebben dit jaar de Open Monumentendag voor de 6e keer in onze gemeente georganiseerd.

De Stichting zet zich in brede zin in voor het vergroten van de belangstelling en het draagvlak voor het behoud en de toekomst van het cultuurhistorisch erfgoed bij alle bewoners van de gemeente. Monumenten en hun bijdrage aan de historie van de drie kernen van de gemeente Leidschendam-Voorburg (Leidschendam, Voorburg en Stompwijk) staan hierin centraal.

Om onze doelstellingen te bereiken

- bevorderen we de openstelling van monumenten op Open Monumentendag,
- organiseren we verbindende activiteiten die bijdragen aan de kennis van en het bezoek aan monumenten op deze dag,
- brengen we op verschillende en eigentijdse wijze openstellingen en activiteiten op Open Monumentendag onder de aandacht van de inwoners,
- houden we in de loop van het jaar een grote groep betrokkenen op de hoogte via Nieuwsbrieven, nieuwsblogs, twitter, facebook, e.d.,
- zoeken we de samenwerking met lokale (vrijwilligers-) organisaties
- en participeren we actief in lokale overleg- en samenwerkingsverbanden.

Organisatie van openstellingen en activiteiten

Wat ons elk jaar op Open Monumentendag weer opvalt is het enthousiasme en de trots waarmee de eigenaren of beheerders dan de passie voor hun monument delen met de bezoekers. Zij laten merken dat bezoekers welkom zijn, geven informatie en hebben vaak aanvullende activiteiten georganiseerd. Door hun inzet blijven monumenten behouden en toegankelijk. Zij maken het zo mogelijk onze historie door te geven en er middels herbestemmingen een nieuwe dimensie aan te geven. Zij worden op hun beurt verrast door het enthousiasme van het publiek en de bijzondere verhalen van bezoekers die vroeger in het monument hebben gewoond, gewerkt of gespeeld.

Zonder openstellingen is er geen Open Monumentendag. We hebben daartoe dit jaar allereerst alle eigenaren/ beheerders van aan het thema “Kunst & Ambacht” gerelateerde monumenten aangeschreven. Niet iedereen reageert daarop. En soms willen of kunnen eigenaren ook niet elk jaar open. Waar nodig en waarschijnlijk zinvol nemen we zelf initiatief. In de contacten met in openstelling geïnteresseerde eigenaren/beheerders die daarop volgen kijken we met hen wat in hun situatie haalbaar is. Waar nodig en mogelijk bieden wij hen praktische hulp of ondersteuning bij de publieksbegeleiding. Ook dit jaar is het gelukt nieuwe openstellingen (twee) te realiseren, en hebben drie thema-gerelateerde monumenten die zelden opengaan dit jaar meegedaan.

Omdat ook hiervoor geldt dat samenwerking loont, onze oproep ... bent u zelf eigenaar, of kent u een eigenaar van een monument ? Praat dan eens over een openstelling. Met elkaar en met ons. Een openstelling is best spannend, maar we vinden in overleg altijd een goede oplossing.

Met openstellingen alleen maak je echter geen voor bezoekers aantrekkelijke Open Monumentendag. Daarom kijken we elk jaar samen met andere (vrijwilligers-) organisaties naar mogelijkheden voor invulling van het thema en daarop aansluitende verbindende activiteiten. Elk jaar een ander thema, dus elk jaar anders. Uitdagend en soms ook vermoeiend. Dit jaar hebben we het thema ingevuld met demonstraties, exposities, een poster over het thema en een bijzondere expositie.

Op Open Monumentendag zelf zijn de eigenaren/ beheerders, met hun familie, vrienden, de eigen vaste vrijwilligersgroepen en/of hun medewerk(st)ers als vrijwilliger actief om de openstelling en de eigen activiteiten in/rond “hun” monument vorm te geven. Wij stimuleren dat, het is immers “hun” monument. Ook bezoekers ervaren deze betrokkenheid en stellen dat op prijs. Bij veel monumenten kunnen de eigenaren en hun ‘helpers’ veel vertellen over de historie en bijzonderheden van het pand. Omdat die informatie door bezoekers erg op prijs wordt gesteld stimuleren en waar mogelijk ondersteunen wij het verzamelen en verstrekken van deze informatie.

In eerste instantie laten we het organiseren (en de eventuele financiering) van activiteiten om de monumenten extra aantrekkelijk te maken over aan de openstellers van de monumenten zelf. Wel brengen we initiatieven bij elkaar en soms geven we op een of andere wijze ondersteuning. Zo brachten we dit jaar koren, een harmonieorkest en een band die zich aanboden om op te treden in contact met geschikte monumenten. Het is een goede traditie dat we hen berichten dat de Open Monumentendag er weer aan komt, zodat zij zelf initiatief kunnen nemen. Op hun beurt grepen de partijen die betrokken zijn bij (verbindende of monument gebonden) activiteiten, zoals koren en andere musici, activiteitenclubs en optredende ambachtslieden de gelegenheid aan om reclame te maken voor hun ‘zaak’. Op die manier kregen zij extra aandacht van de bezoekers en hopelijk heeft dit geleid tot meer bekendheid en klandizie.

Naast de inzet door eigenaren/beheerders en “hun” medewerkers en vrijwilligers zijn ruim 80 (dag-) vrijwilligers actief geweest als

- lid van een koor of ander muziekgezelschap,
- informant en publieksbegeleider,
- erfgoedpartner,
- buschauffeur of schipper,
- coördinator, assistent of “manusje van alles” bij activiteiten,
- rondleider of gids,
- of fotograaf

Wij zijn hun zeer erkentelijk voor hun inzet en bijdrage om de dag voor eigenaren en bezoekers tot een succes te maken.

Voor alle bij de Open Monumentendag betrokkenen hebben we – nadat de vlag van de Open Monumentendag is binnengehaald, de kramen zijn opgeruimd, de halteborden zijn opgehaald, de muziekinstrumenten zijn ingepakt en de ruimten weer zijn ingericht voor “normaal” gebruik – een afsluitende borrel georganiseerd. Dit jaar in Proeflokaal 1723 in Voorburg. De borrel werd goed bezocht en was erg geanimeerd.

Beursvloer aan de Vliet

Op initiatief van het Vrijwilligerspunt vond op 23 april 2015 Beursvloer aan de Vliet plaats. Een uniek evenement waar maatschappelijke organisaties en bedrijven elkaar treffen en ‘matches’ maken voor ondersteuning waar tegenover een niet geldelijke tegenprestatie staat.

Wij hebben op de Beursvloer ‘matches’ kunnen maken met

- Hein Athmer (voor het maken van een beeldimpressie van Open Monumentendag)
- Lions Club Leidschendam – Veur (voor het inzetten van leden als dag-vrijwilliger)
- Rik van Koetsveld (voor de inzet als dag-vrijwilliger/ rondleider)
- Ivonne de Natris / Ivents&Zo (voor de inzet als dag-vrijwilliger / coördinator)
- Caminada Notarissen (voor de inzet van enkele medewerkers als dag-vrijwilliger; deze match kon uiteindelijk niet geëffectueerd worden)

Verder liet Lions Club Prinses Marianne tijdens deze Beursvloer weten dat wij ook dit jaar konden rekenen op de inzet van enkele leden als dag-vrijwilliger. Daarmee zetten zij de tijdens de vorige Beursvloer begonnen samenwerking voort.

De matches zijn tot wederzijdse tevredenheid ‘verzilverd’ tijdens Open Monumentendag.

Erfgoedpodium (voorheen Platform Toen)

De verschillende erfgoedpartners in de gemeente ontmoetten elkaar ongeveer 4 keer per jaar in het overleg Platform Toen. Daar is een begin gemaakt met meer gezamenlijk optrekken rond enkele evenementen waar erfgoed centraal staat. In dat kader is in 2014 en 2015 binnen het Platform extra aandacht aan (het thema van) de Open Monumentendag gegeven, en wordt er op websites en nieuwsbrieven steeds vaker naar elkaar verwezen.

In voorjaar 2015 heeft de gemeenteraad na breed overleg met het ‘veld’ de Cultuurvisie voor de

komende jaren vastgesteld. In deze visie neemt ook de aandacht voor erfgoed een belangrijke plaats in. Eén van de concrete maatregelen is het instellen van een erfgoedpodium waar alle erfgoedpartners elkaar treffen en ondersteunen. Het erfgoedpodium heeft nadrukkelijk tot taak samen het cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente onder de aandacht van een breed publiek te brengen. Museum Swaensteyn treedt op als penvoerder en stimulator. Vanuit Open Monumentendag vinden we dit een belangrijke ontwikkeling die past binnen onze doelstellingen en die we waar mogelijk zullen ondersteunen zonder overigens onze eigen focus los te laten.

Samenwerking met andere (vrijwilligers-) organisaties

In 2015 hebben we veel en nauw samengewerkt met:

- de gemeente Leidschendam-Voorburg, die niet alleen subsidie geeft, maar ook bestuurlijke en ambtelijke ondersteuning; wij ondervinden veel betrokkenheid van de verantwoordelijk wethouder Frank Rozenberg bij onze werkzaamheden;
- onze sponsors, die het ons ook dit jaar gelukkig weer – deels in de vorm van gratis dienstverlening – mogelijk maken activiteiten te organiseren en de Open Monumentendag goed ‘in de markt’ te zetten; als dank voor hun steun vermeldden we in onze publicaties en op onze website hun logo’s;
- het Van Ravesteyn Fonds die niet alleen financieel heeft bijgedragen aan enkele activiteiten, maar ook het initiatief heeft genomen voor optredens van het zigeunerensemble Sintiromarus;
- Bakker Vlinder (onderdeel van Middin) zorgde voor de lunchpakketten voor onze vrijwilligers, en de verspreiding daarvan;
- IJssalon Fanielje welke medewerking verleende aan de geocache;
- Atelier Juliëtte Pestel en Woejkids, die met kinderen bijdragen maakten voor twee exposities in de St. Martinuskerk;
- Woej busvervoer, die voor de senioren een onvergetelijke rondrit hebben verzorgd;
- De Ooievaart en Roboot rondvaarten die de bootpendel hebben verzorgd;
- Sandra van der Waart en Jessica Melis die beide met een onophoudelijke energie de hele dag demonstraties hebben gegeven;
- Irma van Schijndel die in de tuin van woonhuis Westeinde 140 bezoekers wist te boeien met het werk van romanschrijver en dichter Aart van der Leeuw;
- De familie Klarhamer en de directie van Museum Swaensteyn voor de inrichting van de tentoonstelling in Museum Swaensteyn;
- Ellen Klarhamer en Tennispark Overdam voor het opzetten en faciliteren van de wedstrijd “Ontwerp je eigen meubel”.

Stichting is ANBI erkend

In 2012 hebben we bij de belastingdienst de status van Algemeen Nut Beogende Instelling aangevraagd en verkregen. Met deze ANBI status zijn giften aan de Stichting aftrekbaar.

Samenstelling bestuur en kern-werkgroep

De Stichting Open Monumentendag Leidschendam – Voorburg heeft een kern van bestuurs- en werkgroepleden. Allen zijn vrijwilliger en ontvangen geen vergoeding.

Voor Open Monumentendag 2015 waren (evenals in 2013 en 2014) actief:

- P.G.A. van den Kerkhoff (Pieter), voorzitter
- A.J. Hundepool (Anco), penningmeester
- R. Hanzon (Rob), lid bestuur
- A. Willink (Annebet), lid kern werkgroep
- J.A. van Vels – van Dongen (Joke), lid kern-werkgroep
- M.E.M. de Vreught (Kiek), lid kern-werkgroep
- B.J. Dikker Hupkes (Hans), lid kern-werkgroep

Ons bestuurslid/secretaris Marga Barnard – Jezek heeft dit jaar niet aan de organisatie kunnen meewerken. Haar taken zijn overgenomen door de andere bestuur en kern-werkgroep leden. In de loop van het 4^e kwartaal 2015 gaat zij haar functie in ons bestuur neerleggen.

In het 1^e kwartaal is een vacature “Documentatie en Organisatie” ter uitbreiding van het bestuur uitgezet. Hoewel de reacties hoopgevend waren is het uiteindelijk niet gelukt deze vacature blijvend in te vullen.

We gaan voor 2016 op zoek naar een nieuw bestuurslid met een mix van de ‘secretaris’ en de ‘documentatie en organisatie’ taken.

IV. Financiën

We verwachten de Open Monumentendag 2015 in financieel opzicht als volgt af te sluiten (in €):

	Verwachte realisatie 2015	Interne begroting april 2015	Begroting gemeente 2015	Realisatie 2014
Kosten				
Activiteiten OMD	3040	4200	2500	3160
Materiaalkosten	2800	2580	2500	1820
Communicatie	9300	8100	11000	8010
Beheerskosten Stichting	2080	1930	1000	1310
Totaal Kosten	17220	16810	17000	14300
Opbrengsten				
Subsidie gemeente L-V	9000	9000	9000	9000
Sponsoring activiteiten	3040	1100	1500	1550
Sponsoring activiteiten (in natura)	4400	3900	6000	3780
Overig	610	650	500	710
Eenmalige baten				250
Totaal opbrengsten	17050	14650	17000	15290
Resultaat (+ = positief)	-170	-2160	0	990
Reserve na resultaatbestemming	6800	4810	5980	6970

De realisatiecijfers 2015 zijn nog voorlopige cijfers. In de verwachting is de (geschatte) tegenwaarde van de posten met volledige sponsoring in natura opgenomen. De begroting voor de gemeente is opgesteld in mei 2014 ten behoeve van de beschikkingaanvraag.

In april 2015 is de begroting op basis van de op dat moment bestaande plannen en ideeën verder uitgewerkt in een interne begroting. Deze vertoonde op dat moment nog een aanzienlijk tekort. Uiteindelijk verwachten we het jaar met een klein tekort af te sluiten, als gevolg van:

- het stimuleren van het zelf (ook financieel) organiseren van activiteiten door eigenaren en partners in en rond monumenten;
- de medewerking met gesloten beurs van degene die demonstraties hebben verzorgd of exposities hebben voorbereid/georganiseerd;
- verkregen gerichte sponsoring voor de glas-in-lood posters en de tweede pendel-boot;
- hogere opbrengst van sponsoren, deels voor specifieke activiteiten;
- verdere verschuiving van “communicatie in druk” naar “communicatie in de straat” en via website en social media;

De vormgeving van onze publicaties, het drukken van de flyers en de posters en het maken van een beeldimpressie van Open Monumentendag zijn gerealiseerd door dienstverlening om niet door de betrokken bedrijven. De tegenwaarde daarvan (€ 4400; 2014: € 3680) is onder de post communicatie opgenomen.

Door de andere opzet van de communicatie via de huis-aan-huis bladen zijn deze kosten lager uitgevallen dan zowel begroot als in 2014. Hiertegenover staan hogere kosten voor de driehoeksborden en de spandoeken. Verder is een bedrag gereserveerd voor een meer centraal positioneren van de website in onze communicatie.

Van de Gemeente Leidschendam – Voorburg is € 9.000 aan subsidie ontvangen. Dat geeft een goede basis maar voor het organiseren van activiteiten en het bekendmaken daarvan is meer geld nodig. We zijn dan ook steeds op zoek naar sponsoren voor zowel de algemene organisatie als voor specifieke activiteiten.

We zijn erg verheugd dat de volgende organisaties dit jaar de Open Monumentendag met een sponsorbijdrage hebben mogelijk gemaakt:

Zwart & Partners Netwerk Notarissen	€ 275
SIMA Installatietechniek	€ 350
Meubelmakerij De Stoof	€ 1.000
Van Ravesteyn Fonds	€ 1220
(voor geo-cache, glas-in-lood poster en inzet tweede pendel boot)	
IJssalon Fanielje	€ 40
Vlietkinderen	€ 150
Totaal	€ 3035

Verder is sponsoring door levering tegen korting of volledig in natura verkregen van:

- Optima forma (uniformeren en opmaak van programmakrant, posters, flyers, e.d.)
- Woej (inzet medewerkers en bussen voor Senioren Rondritten, en Woejpret)
- Opmeer Drukkerij (drukken en leveren flyers, bijdrage in activiteitenverslag)
- Hein Athmer (beeldimpressie)
- Atelier 1312 / Jessica Melis (demonstraties houtrestauratie)
- Glasatelier Refraction / Sandra van der Waart (demonstraties glas-in-lood)
- Extrabox Rijswijk (opslagruimte voor materialen)
- Atelier Juliëtte Pestel (organisatie workshop voor kinderen)
- Familie Klaarhamer en Museum Swaensteyn (expositie rond werk Piet Klaarhamer)
- Tennispark Overdam (wedstrijd “ontwerp je eigen meubel”)
- Ivents & Zo, Rik van Koetsveld, Lions Club Prinses Marianne en Lions Club Leidschendam-Veur (inzet dag-vrijwilligers)

In zijn totaliteit wordt nu een tekort verwacht van € 170 wat ten laste van de bestemmingsreserve komt. Hiermee komt de bestemmingsreserve op € 6800. Bij het samenstellen van de programmering streven wij er nadrukkelijk naar verlies noch winst te maken. De bestemmingsreserve wordt gebruikt als tijdelijke buffer bij het opzetten van activiteiten (wanneer nog geen zekerheid bestaat over omvang van de kosten en/of te verkrijgen sponsoring) en om onverwachte tegenvallers op te vangen.

V. Vooruitblik naar 2016

Dankzij de medewerking van eigenaren van monumenten, de gemeente, (erfgoed-) partners, vrijwilligers (-organisaties) en sponsoren hebben we de afgelopen 6 jaar een op het thema van dat jaar afgestemde Open Monumentendag kunnen organiseren. Daarbij hebben we veel aandacht besteed aan gesprekken over openstellingen, het vinden van een goede mix van communicatieuitingen en het “robuust” maken van de organisatie. Naast de terugkerende aspecten is er elk jaar door het wisselende thema ook veel nieuws te ontdekken en te organiseren.

Voor 2016 zijn er op dit moment twee onzekere factoren.

- Allereerst zal de gemeente de Open Monumentendag vanaf 2016 met een lager bedrag subsidiëren. Over de hoogte en de gevolgen van een lagere subsidie voor de activiteiten en de communicatiemogelijkheden vindt thans overleg plaats met de wethouder.
- Verder is de toekomst van de landelijke (bureau-) organisatie onzeker geworden door het wegvallen van de landelijke sponsor. Gesprekken over een nieuwe opzet zijn gaande. De landelijke organisatie ondersteunt de lokale comités met het thema, materiaal over het thema, contacten met andere aan het thema gerelateerde organisaties, landelijke promotie en het beschikbaar stellen van materialen (zoals vlaggen, buttons, themaboekjes, e.d.). Behalve deze ondersteuning ontvangen wij als lokaal comité geen financiële bijdrage van de landelijke organisatie.

Beide ontwikkelingen zullen naar alle waarschijnlijkheid onze organisatie wel gaan raken, maar een Open Monumentendag 2016, en dan op zaterdag 10 september, zal er zeker komen. En we willen dan in het bijzonder werken aan (in willekeurige volgorde):

- A. het samen met andere (vrijwilligers-) organisaties op basis van win-win verhoudingen organiseren van activiteiten die het thema versterken.
- B. een (meerjarige) samenwerking met bedrijven en organisaties in de vorm van activiteiten en/of sponsoring (in natura);
- C. het onderhouden en verbreden van de contacten met eigenaren en beheerders;
- D. het bij de opengestelde monumenten beschikbaar zijn van informatie over de historie en bijzonderheden van het pand;
- E. verdere versteviging van de E-communicatie.

PROGRAMMAKRANT

Open Monumentendag 2015

Open
MONUMENTENDAG
Leidschendam-Voorburg

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Zaterdag 12 september 2015 | 10.00 – 17.00 uur*

* Tenzij anders aangegeven

Samen naar Open Monumentendag

Open Monumentendag is de gelegenheid om te zien hoe bijzonder mooi en verschillend de monumenten in onze gemeente zijn.

Het thema van dit jaar is Kunst & Ambacht. Dit wordt op diverse manieren belicht. Zo wordt er in veel monumenten speciale aandacht gegeven aan ambachtelijk stucwerk, de wandbeschilderingen, de tegeltableaus en de glas-in-lood beglazing, maar ook aan traditionele ambachten als houtsnijkunst en goud- en zilversmeden.

Enthousiaste vakmensen geven demonstraties, waarbij traditioneel ambachtelijk werk hand in hand gaat met moderne toepassingen. Verschillende activiteiten – zoals een pendel met de trekschuit over de Vliet, een expositie van werk van jongeren en een boot-/bustocht – zorgen dat de Open Monumentendag een levendig uitje is voor jong en oud.

Open Monumentendag is dit jaar ook de start van de tentoonstelling 'Piet Klarhamer, leermeester van Gerrit Rietveld' in museum Swaensteyn.

Klarhamer ontwierp ooit een jongensslaapkamer voor landhuis De Arendshoeve in Voorburg.

Een buitengewoon interessante expositie die ik iedereen aanraad. Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg, alle eigenaren die hun bezit openstellen en de vele vrijwilligers maken deze prachtige dag mogelijk. Hartelijk dank voor de tomeloze inzet!

Frank Rozenberg wethouder
Cultuurhistorie

Wat is Open Monumentendag?

Op Open Monumentendag zijn duizenden monumenten in Nederland gratis toegankelijk voor het publiek, die zijn te herkennen aan de Open Monumentendag vlag.

Open Monumentendag draagt al 29 jaar bij aan de bewustwording over en het behoud van monumenten. En daarmee ook aan de betekenis, het hergebruik en de toekomst van monumenten.

Jessica Melis houtrestauratie

Ambachtelijk meubelmaker Jessica Melis van Atelier 1312 demonstreert houtrestauratie in de Petrus en Pauluskerk aan de Sluiskant in Leidschendam en zal daar de fijne kneepjes van haar vak onthullen.

In haar Atelier 1312 restaureert zij oude en antieke meubelen. Een meubel wordt als antiek aangemerkt als het meer dan honderd jaar geleden is vervaardigd. Zij verricht daaraan het fijnere restauratiewerk, zoals draaiwerk en fineren (inleggen). Om de meubels in de authentieke staat te kunnen restaureren, maakt Jessica op basis van historische receptuur zelf beenderlijm, huidlijm en waterbeits met natuurlijke pigmenten. Daarmee behoudt zij de specifieke kleuren van de te restaureren meubels. Ook gebruikt zij vaak oud hout in restauratieprojecten waardoor zij de authenticiteit volledig kan

behouden. Zij werkt graag met antieke gereedschappen als blokschaven, profielschaven, gutsen en haar fraaie oude werkbank, maar ook de moderne techniek heeft inmiddels een plekje in haar werkplaats gevonden. Kortom, kasten, stoelen, bureau's en interieurs krijgen bij haar een nieuw leven. Zij werkt bovendien als restaurateur in museum Hofwijck aan houtrestauraties en voor museum Swaensteyn vervaardigde zij onder meer een kast op maat in de juiste kleur voor het informatiemateriaal. In de Petrus en Pauluskerk laat zij op Open Monumentendag onder andere zien hoe twee oude lessenaars met lijmtchniek, kleurttoepassingen en boenwas weer in de oorspronkelijke staat worden teruggebracht.

Zeker gaan kijken dus, Jessica ontvangt u graag!

Officiële opening

Wethouder Frank Rozenberg geeft op zaterdag 12 september om 10.00 uur het officiële startsein voor de Open Monumentendag in Museum Swaensteyn aan de Herenstraat in Voorburg.

Daar opent hij tevens de tentoonstelling Piet Klarhamer, leermeester van Gerrit Rietveld, die door samenwerking tussen de stichting Open Monumentendag en het museum tot stand kwam.

Museum Swaensteyn

Tentoonstelling: Piet Klarhamer, leermeester van Gerrit Rietveld

Architect en meubelontwerper Piet Klarhamer (1874-1954) was een leerling van Berlage en de leermeester van Gerrit Rietveld.

De tentoonstelling toont de artistieke ontwikkeling van Klarhamer als meubelontwerper. In Museum Swaensteyn zijn diverse bijzondere bruiklenen van familieleden van Piet Klarhamer te zien. Zij stellen genereus hun door Klarhamer ontworpen - en vaak nog steeds gebruikte - erfstukken beschikbaar. Van het Gemeentemuseum toont Museum Swaensteyn een recente reconstructie van de beroemde jongensslaapkamer in landhuis Arendshoeve.

Bijzonder interieur: Jongensslaapkamer

In landhuis Arendshoeve aan het Oosteinde 34 in Voorburg ontstond in de jaren 1919-1920 een bijzonder interieur: de slaapkamer voor Wim en Cees Bruynzeel, de twee jonge zonen van Cornelis Bruynzeel sr., industrieel en oprichter van de gelijknamige timmerfabriek. Het meubilair voor de slaapkamer werd ontworpen door Piet Klarhamer. De opvallende kleurstelling – de meubels in zwart en rood, de wanden in de kleuren van De Stijl – was het werk van Vilmos Huszar. De slaapkamer wordt beschouwd als één van de belangrijkste interieurs uit de Nederlandse kunstnijverheid.

Geopende monumenten en hun activiteiten

In dit overzicht staan alle geopende monumenten die tussen 10.00 en 17.00 uur (tenzij anders vermeld) gratis zijn te bezichtigen. De nummers geven de plaats op de plattegrond aan.

Voorburg

1. Buitengoed Dorrepaal

» Westvlietweg 115

Ieder uur is er een rondleiding door de statige villa. Er is een demonstratie van het snoeien van leifruit dat groeit langs de 18de eeuwse tuinmuren, een ambacht dat nog maar door weinig vakmensen wordt beheerst. In de mooie tuin is koffie en thee verkrijgbaar. Tegenover Buitengoed Dorrepaal bij het grasveld naast de kerk is een stopplaats van de trekschuit die over de Vliet pendelt.

2. Woonhuis

» Westeinde 140 NIEUW

(open vanaf 12.00 uur)

Dit monument is voor het eerst open tijdens Open Monumentendag. Let eens op de prachtige gevel van dit huis dat deel uitmaakt van 4 identieke woningen in chaletstijl. Prachtige oude elementen, zoals een daklicht met glas-in-lood, zijn hier te bewonderen. De bewoners tonen oude foto's, o.a. uit het gemeentearchief en geven informatie.

Romanschrijver en dichter Aart van der Laeuw heeft hier de laatste zes jaar van zijn leven gewoond. **Irma van Schijndel** draagt enkele kerens voor uit zijn werk. Om de hoek bij het grasveld naast de kerk is een stopplaats van de trekschuit die over de Vliet pendelt.

3. Villa Het Kruispunt

» Westeinde 43

Eigenaren geven toelichting en een doorlopende presentatie van historische beelden van de villa.

4. Huygensmuseum Hofwijck

» Westeinde 2

Het huis Hofwijck is vanaf 13.30 uur geopend voor het publiek. De steiger aan de Vliet is echter al vanaf 10.00 uur bereikbaar. Dit is een opstapplaats voor de trekschuit-pendel. Ook de tuinrondleidingen starten vanaf 10.00 uur. In verband met verbouwing van het poortgebouw is de hoofdingang afgesloten.

Het monument is te bereiken via de beide zij-ingangen (wordt aangegeven bij de hoofdingang).

5. Kinderboekwinkel In de Wolken

» Herenstraat 167

Loop gerust de winkel binnen en kijk naar het plafond met haar bijzondere stucwerk. Speciaal voor kinderen organiseert In de Wolken twee workshops 'tekenen/schilderen' in sepia-inkt o.l.v. Annetiek Fierinck van de Mobile Kunstbrigade. 13.00-14.30 voor kinderen van 7-9 jaar (8 kinderen per groep) 15.00-16.30 voor kinderen van 10-12

jaar (8 kinderen per groep) Kosten: € 11,50 incl. drinken en lekkers Aanmelden/inschrijven bij Kinderboekwinkel In de Wolken

6. Woon-/winkelpand

» Herenstraat 141-143

OPNIEUW OPEN

Neem een kijkje in de verstilde binnentuin waar de geluiden van de winkelstraat niet doordringen. Ook de benedenverdieping is te bezichtigen. Leer meer over de tradities en de technieken van haken en breien.

7. Franse Kerk

» Franse Kerkstraat 24

Er zijn regelmatig muzikale optredens door 5 verschillende organisten en pianisten. Daarnaast bent u van harte welkom om rond te kijken in de kerk.

8. Museum Swaensteyn (voorheen Stadsmuseum)

» Herenstraat 101

Toonstelling: Piet Klaarhamer, leermeester van Gerrit Rietveld (zie pagina 1)

9. Kunstuitleen

» Herenstraat 92

Oit was dit een steegje waar Theodorus Lammers vanaf 1889 zijn nering had. Een sigarenzakje, afkomstig uit zijn winkel, somt op wat hier zoal te koop was: tabak, sigaren, koffie en thee, chocolade in soorten. Op de achterkant van het zakje staat een rebus, die duidelijk bedoeld was voor de gevorderde puzzelaar. Lammers wist het tot 1912 vol te houden. Nadat een loodgieter en een goudsmid er hun bedrijf voerden is de Voorburgse kunstuitleen hier alweer 30 jaar in dit smalste pandje van het dorp gevestigd. Van 12 t/m 19 september is er een grote ART SALE in de Kunstuitleen.

10. Huize Swaensteyn

» Herenstraat 72 - 74

Een prachtig voorbeeld van een monument waar Kunst & Ambacht samenkomen. Let eens op de houten sleutelstukken van de balkconstructie en houten schouwen in het huis; glas-in-lood uit 1632 met zwaanmotief; ijzeren hang en sluitwerk met zwaanmotief; tegeltableaus en ornamenten gevel. Verder is er informatie en zijn er regelmatig rondleidingen.

11. Oude Kerk

» Herenstraat 77

Ook weer een monument met vele uitingen van Kunst & Ambacht: diverse ornamenten en beelden; het eikenhouten koorhek uit 1654; de houten preekstoel uit 1625; de 17de eeuwse regeringsbank; de 18de eeuwse herenbank; de glas-in-lood ramen.

De hele dag geven gidsen rondleidingen en informatie over glas-in-loodramen en het houtsnijwerk.

Er zijn muzikale optredens:

11.00 - 12.00 uur: carillonspel door Gerda Peters.

Tijdens haar spel kan men de toren beklimmen en het carillon van dichtbij bekijken. Het instrument wordt dan "live" gedemonstreerd. Haar verrichtingen kunnen op een groot scherm beneden in de hal van de kerk worden gevolgd.

13.30 - 14.00 uur: Optreden van Voorburgse Oratorium Vereniging
16.00 - 17.00 uur: Orgelconcert door organist Jaap Zwart

12. Central Park v/h Vreugd en Rust

» Oosteinde 14 NIEUW

Deze buitenplaats werd in 1751 gebouwd. In de 19e eeuw werd Vreugd en Rust uitgebreid met zijvleugels en aangepast in Empire stijl. In 1801 werd hier de latere staatsman Guillaume Groen van Prinsterer geboren. In 1961 werd de gemeente Voorburg de eigenaar van het pand waarna het in 1988 over ging in privé handen. Na een ingrijpende restauratie en verbouwing was Vreugd en Rust jarenlang het domein van Henk Savelberg, een van de laatste Nederlandse koks die de opkomst van de nouvelle cuisine nog hebben meegemaakt. Vorig jaar vertrok hij naar Thailand. Neem eens een kijkje in dit bijzondere monument, want Vreugd en Rust - nu als Central Park geëxploiteerd - opent gastvrij haar deuren voor het publiek.

13. Sint Martinuskerk

» Oosteinde 56

(open tot 16.00 uur)

Deze mooie kerk heeft veel te bieden op het gebied van Kunst & Ambacht: de houten theekoepel in de tuin; de houtbewerkingen in de kerk; het glas-in-lood en gebrandschilderd glas; de ornamenten en beelden, ook wel samengevat met de term "Gesamtkunstwerk". Vanwege al dit moois in dit monument willen wij deze kerk dit jaar speciaal onder uw

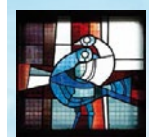

aandacht brengen en daarom is er een uitgebreid activiteitenprogramma georganiseerd in en rondom de kerk:

- **Sandra van der Waart** van Glasatelier Refraction geeft de hele dag demonstraties restaureren van glas-in-lood (zie voor verdere informatie elders in deze krant)
- Een doorlopende diapresentatie van het glas-in-lood in de Martinuskerk
- Een tentoonstelling van het goud en zilver in de kerk
- Kinderen van **Juuls Kinderatelier** hebben 'glas-in-lood'-achtige raamhangers gemaakt, die tentoongesteld worden in de gang van de kerk
- Door kinderen bij **Woejpret** gemaakte 'ambachtsmannetjes' zijn tentoongesteld
- In de tuin wordt koffie en thee geschonken
- Er wordt informatie gegeven over de restauratie van de theekoepel in de tuin
- De pendel over de Vliet legt regelmatig aan bij de steiger van de kerk
- Rondleidingen zijn er om 10.00, 12.30 en 15.00 uur
- Van 11.30 tot 12.00 uur zingt het Sint Maartenskoor o.l.v. **Jos Siebers** en zijn er demonstraties

van het digitale Content orgel

- Van 13.30 - 14.15 uur is er een concert van Kamerkoor Ars Vocalis Delft o.l.v. **Julia Bronkhorst**, begeleid op piano/ orgel door **Edwin Vermeij** en **Jaap de Roon**

14. Boerderij Essesteijn

» Essepad 8

Open van 12.00 - 16.00 uur

Rondleidingen en informatie over het voormalige woonhuis en haar historie. Naast het woonhuis zijn ook de boerderij en de stal te bezichtigen.

Glazenier Sandra van der Waart

Glazenier Sandra van der Waart geeft in de St. Martinuskerk aan het Oosteinde in Voorburg demonstraties glas in lood. Bovendien toont zij enkele van haar unieke werkstukken - waaronder gebrandschilderd glas - en via computerpresentaties laat zij zien hoe zij - creatief en technisch - "van ontwerp tot resultaat" te werk gaat. Zij studeerde 'conservatie en restauratietechniek' aan de Academie Voor Schone Kunsten in Brussel en inmiddels werkt ze al weer tien jaar in haar glasatelier Refraction met het inspirerende materiaal glas en lood. Ze werkt graag in opdracht voor klanten die

nieuw glas-in-lood in hun huis willen of die het bestaande glas-in-lood willen laten restaureren. Als kunstenaar creëert zij veel vrij werk. Tijdens haar studie kwam ze er al snel achter dat ze graag kennis overdraagt. Vandaar dat ze al vele jaren cursussen glas-in-lood geeft, waar tal van cursisten dankbaar gebruik van maken. Laat u verrassen door Sandra van der Waart en breng tijdens de Open Monumentendag een bezoekje aan de St. Martinuskerk. We weten zeker dat u geïnspireerd zult raken door haar vakmanschap en enthousiasme. En... misschien is zo'n cursus ook wel iets voor u?!

Geocaching

Speciaal voor avontuurlijke families en schatzoekers is er in het historisch centrum van Leidschendam een spannende zoektocht (geocache) uitgezet.

Hoe werkt het?

Download de Geocache-app op je smartphone. Ga naar de website www.geocaching.com en meld je aan als basislid.

Geocaching is een avontuurlijk schatzoekspel 'in de echte wereld', waarbij van de 'digitale wereld' - van GPS-ontvangers of smartphones met GPS - gebruik wordt gemaakt. Deelnemers navigeren naar een specifieke set van GPS-coördinaten en doen dan een poging de geocache (verborgen opslagplaats) te vinden die op die locatie is verstopt. De vindsters van de cache krijgen een verrassing als aandenken aan hun speurtocht.

Bezoek vervolgens de "Verstop en zoek een cache" pagina en navigeer naar de geocache "Monumenten Leidschendam" of gebruik deze link http://www.geocaching.com/geocache/GC5YC2Z_monumenten-oud-leidschendam. De hierbij behorende coördinaten zullen vanaf 11 september a.s. te downloaden zijn op je GPS of smartphone, waarna de spannende zoektocht kan beginnen.

Vaarschema pendelboten over de Vliet

	Trekschuit "Hadrianus"		Kagenaar	
Bierkade, Den Haag	10.10			
l.o. Drievliet	10.35	13.30	12.00	14.55
1 l.o. Buitengoed Dorrepaal bij grasveld kerk	10.40	13.35	12.05	15.00
2 Hofwijk	10.50	13.45	12.15	15.10
3 Kerkbrug	11.00	13.55	12.25	15.20
4 St. Martinuskerk	11.15	14.10	12.40	15.35
5 De Sluis (bij Dolk gemaal)	11.30	14.25	12.55	15.50
6 Petrus en Pauluskerk	11.40	14.35	13.05	16.00
7 Houtzaagmolen De Salamander	11.50	14.45	13.15	16.10
7 Houtzaagmolen De Salamander	12.00	14.55	13.25	16.20
6 Petrus en Pauluskerk	12.10	15.05	13.35	16.30
5 De Sluis (bij Dolk gemaal)	12.25	15.20	13.50	16.45
4 St. Martinuskerk	12.40	15.35	14.05	16.55
3 Kerkbrug	12.55	15.50	14.20	17.05
2 Hofwijk	13.05	16.00	14.30	17.10
1 l.o. Buitengoed Dorrepaal bij grasveld kerk	13.15	16.10	14.45	17.20
l.o. Drievliet	13.20	16.15	14.50	17.25

(tijden onder voorbehoud en afhankelijk van drukte bij de sluis)

Kosten € 3,00 per persoon, te betalen op de boot en geldig voor de hele dag. De boten brengen u bij opgestelde monumenten in de gemeente; breng een bezoek en ga met de volgende boot weer terug; direct mee terug varen is alleen mogelijk indien er voldoende plaatsen beschikbaar zijn.

Reserveren is niet mogelijk

Monumenten te bereiken vanaf halteplaats:

- ① Buitengoed Dorrepaal, Woonhuis Westeinde 140 en Villa Het Kruispunt
- ② Huygensmuseum Hofwijk
- ③ Kinderboekwinkel In de Wolken, Woon/winkelpand Herenstraat 141-143, Franse Kerk, Kunsttuin, Huize Swaensteyn en de Oude Kerk
- ④ St. Martinuskerk en Central Park v/h Vreugd en Rust
- ⑤ Dorpskerk (Peperbus), Kaaspakhuis Delftsekade en de H. Petrus en Pauluskerk
- ⑥ De H. Petrus en Pauluskerk, Dorpskerk (Peperbus) en Kaaspakhuis Delftsekade
- ⑦ Houtzaagmolen De Salamander

15. Molen De Vlieger

>> Essepad 3

Bezoek deze prachtige molen waar u wordt rondgeleid door een deskundige vrijwilliger die u alles vertelt over de molen en het molenaarsleven. Op de weide van de molen organiseert Muziekvereniging St Caecilia de volgende spetterende optredens:

12.30 – 13.15

Big Band Straight Life (deel 1)

13.30 – 14.00

Small Time Big Band (STBB)

14.15 – 15.00

Big Band Straight Life (deel 2)

Beide orkesten staan onder leiding van dirigent en trompettist Victor Borkent.

Opgelet: De Small Time Big Band is op zoek naar nieuwe jeugdleden.

Zowel beginners als meer gevorderde jeugdmuzikanten van 10 – 18 jaar zijn welkom.

18. Woonhuis

OPNIEUW OPEN

>> Veursestraatweg 191

De eigenaar van dit pand, een kleinzoon van de eerste eigenaar de heer J. Kranenburg (tolgaarder aan de Vliet) hoopt dit jaar op veel bezoek, want er is een hoop te zien en te vertellen over dit historische huis. De bijzondere dakvorm, de decoraties in het metselwerk, het bewerkte houtwerk, de glas-in-loodraampjes naast de voordeur, de bovenlichten boven de ramen aan de voor- en de zijkant zijn een wandel- of fietstochtje zeker waard.

19. Veur Theater

(voorheen Camuz)

>> Damlaan 44

Open vanaf 14.00 uur

Deze oorspronkelijk gereformeerde kerk is nu in gebruik als theater annex café. Ook hier zijn elementen te bekijken die verwijzen naar de chaletstijl.

20. Houtzaagmolen

De Salamander

>> De Wiek 19

Kunst & Ambacht krijgen in de molen ruim baan; de zagerij als werkplaats, de inrichting van de molen, de gereedschappen en de betimmeringen, zijn allemaal te bezichtigen tijdens rondleidingen door molengidsen. Kunstenaars en vaklieden tonen er hun kunsten:

- Enkele houtdraaiers verzorgen houtdraai demonstraties
- Demonstraties door meubelmaaker Brechje Vermaat van Studio Hout
- Zaagdemonstraties door de molenaar: van boom tot plank
- De sneltekenaar Frans Mensink tekent karikaturen.

Voor de muzikale omligting zorgt het rock en blues trio de Wildcard

Dukes Experience. De pendel over de Vliet legt regelmatig aan bij de steiger van de molen.

21. H. Petrus en Pauluskerk

>> Sluiskant 28 – 29

• Jessica Melis van Atelier1312 verzorgt de hele dag demonstraties houtrestauratie (voor verdere informatie zie pagina 1).

• Om 10.00 uur en om 15.00 uur geeft fluitist Rob Tempelaar een concert met werken van Jacob van Eyck.

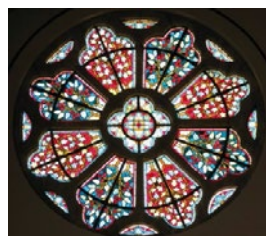
• Om 12.00 uur geeft Pastor Jan Olsthoorn een rondleiding.

• Er is een presentatie van historisch fotomateriaal van Ildard Bosman.

• Er is een leuke speurtocht uitgezet voor kinderen met volwassenen.

• De hele dag kan iedereen vrij in- en uitlopen en... steek eens een lichtje op.

Ook hier is een aanlegplaats voor de pendelboot over de Vliet.

22. Dorpskerk (Peperbus)

>> Delftsekade 7

Bekijk o.a. de preekstoel en de herenbank die rijk versierd zijn met prachtig houtsnijwerk.

Onder begeleiding kunnen de dakconstructie en de bovenzijde van het plafond van de kerkzaal worden bezichtigd via de torentrap aan de buitenzijde. Ter plaatse wordt beslist of ook het uurwerk van de kerkklok is te bekijken, want dat is een flinke klim van ca. 25 m met een touw langs de trapspil. De bijdrage voor deze bezichtiging is € 1,- en is bestemd voor het restauratiefonds van de Dorpskerk.

Diverse voorwerpen en foto's van de geschiedenis van de kerk zijn tentoongesteld in de kerkzaal. Er is een puzzeltocht uitgezet voor kinderen, waarbij aan de hand van foto's van o.a. houtsnijwerk de werkelijke plaats in de kerk moet worden opgezocht.

Ook hier is een aanlegplaats voor de pendelboot over de Vliet.

23. Kaaspakhuis

>> Delftsekade 30-31

OPNIEUW OPEN

Dit monument gaat alleen open op deze monumentendag. Het is een oud kaaspakhuis, waarvan nog diverse onderdelen te zien zijn: de prachtige voorgevel, het fraaie metselwerk en de bewaard gebleven elementen, die het gebruik als voormalig kaaspakhuis tonen. Ook hier is een aanlegplaats voor de pendelboot over de Vliet.

24. Dieselgemaal De Antagonist

>> Stompwijkseweg 11

Open tot 16.30 uur

Het gerestaureerde monument is in volle glorie met draaiende motoren te bekijken. Vrijwilligers geven toelichting.

25. Sint Laurentiuskerk

>> Doctor van Noortstraat 86

Er zijn regelmatig rondleidingen door kerk, kerktoeren en kerkbos.

Er is informatie over de historie van de kerk, en er zijn vele kerkattributen te bezichtigen.

In de kerk geeft een restaurateur een demonstratie over het reinigen van de kerkmuren.

Informatiepunten

Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg
www.ond-lv.nl

Bij de stands ter hoogte van Huize Swaensteyn in de Herenstraat, Voorburg en op het kerkplein (Sluiskant, Leidschendam) voor de H. Petrus en Pauluskerk is informatie te verkrijgen over de activiteiten op Open Monumentendag in Leidschendam-Voorburg. Verder verkrijgbaar de uitgebreide programmakrant, de themapublicatie "Kunst & Ambacht" en de poster Glas-in-lood in Leidschendam-Voorburg (zolang de voorraad strekt).

Historische Vereniging Voorburg
www.historischeverenigingvoorburg.nl

In de stand van de Historische Vereniging Voorburg - naast de Oude Kerk in het oude centrum van Voorburg - is informatie te verkrijgen over historisch Voorburg.

Vereniging Erfgoed Leidschendam
www.erfgoedleidschendam.nl

Stand op het kerkplein (Sluiskant, Leidschendam) voor de H. Petrus en Pauluskerk.

Stichting Mooi Voorburg
www.mooivoorburg.nl

Mooi Voorburg geeft het verleden toekomst

Zoals ieder jaar staat Mooi Voorburg met haar tent bij de dorpspomp op de hoek van de Herenstraat en de Van Schagenstraat. Mooi Voorburg speelt in op het thema van de Open Monumentendag "Kunst & Ambacht" door hun tent te verfraaien met afbeeldingen van "kunstig en ambachtelijk" uitgevoerde uithangborden, die deels nog te zien zijn in historisch Voorburg.

Stichting Hoekenburg
www.hoekenburg.com

Stichting Hoekenburg heeft een tentoonstelling in de schuur van de tuinhuiswoning in park Hoekenburg aan de Hoekenburglaan 43 in Voorburg. Hier worden kunstwerken in Voorburg getoond en aandacht besteed aan de vroegere ambachten in Voorburg. Tijdens de culturele markt op 29 augustus jl. is een flyer uitgedeeld met een puzzel met vragen over kunstwerken binnen de gemeente. Bij een juiste oplossing krijgt men bij de tentoonstelling een attentie. Ook hebben zij een doorlopende presentatie van beeldmateriaal van Voorburgse kunstwerken en voor de kleine bezoekers is er een raadsel op te lossen tussen alle foto's en ze krijgen hiervoor een leuke puzzel van de Stichting.

Seniorenronddrit per bus en boot

Speciaal voor senioren wordt een rondrit verzorgd met de bus en de boot de "Hadrianus" met een bezoek aan enkele monumenten

Kosten € 6 p.p. inclusief een lunchpakket

Deze fraaie poster is gratis verkrijgbaar bij de stands van Open Monumentendag in de Herenstraat in Voorburg en aan de Sluiskant in Leidschendam.

Pak de fiets!

of vaar mee met de pendelboot

ArtiBrak

Tineke Noordzij gaat tekenen op haar I-Pad en laat dat groot zien op de muur.

Marc Mulder maakt van gebruiksvoorwerpen (schoppen, diatafels enz.) kunstzinnige meubels.

Noud van den Boer vouwt papier tot kunstwerken.

Colofon

Deze programmakrant is een uitgave van Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg
www.ond-lv.nl

- Uitgave: september 2015
- Redactie: OMD-LV
- Vormgeving: Optima Forma bv

Open Monumentendag is mede mogelijk gemaakt door:

en verder m.m.v. Lionsclub Voorburg Prinses Marianne, Extrabox, Lions Club Leidschendam Veur, Ivents & Zo, Rick van Koetsveld, Museum Swaensteyn, Bakker Viender (Middin) en De Oeivaart

Open huis bij De Stroof aan de Stompwijkseweg 18 c in Leidschendam

Wie kent meubelmakerij en meubelwinkel De Stroof aan de Stompwijkseweg in Leidschendam nou niet? We denken dat de meeste mensen in de regio wel van deze ambachtelijke, maar tegelijkertijd uiterst moderne meubelmakerij heeft gehoord. Voor iedereen die De Stroof al eens heeft bezocht en voor degenen die daar tot op heden nog niet aan toe is toegekomen, is er goed nieuws. Want de Stroof houdt op Open Monumentendag van 10.00 tot 17.00 uur OPEN HUIS! En dat is een mooi initiatief dat prima in het thema Kunst & Ambacht van

Open Monumentendag 2015 past. Immers, De Stroof ontwerpt en vervaardigt meubels op maat en doet dat ambachtelijk, maar ook met moderne machines. Hoe dat in z'n werk gaat laten ze iedereen op 12 september in de praktijk graag zien. Met de manier van werken treedt De Stroof eigenlijk in de voetsporen van Gerrit Rietveld, die geïllustreerd om voor een groot publiek mooie meubels toegankelijk te maken, onder andere door mechanisering. De handschaaf, de beitel en de hamer liggen nog steeds in de werkplaats en worden dagelijks

in goede harmonie met de hightech 'computer numerical control' (CNC) machine gebruikt.

Het wordt een mooie dag, daar bij de Stroof. In de meubelmakerij geven de vakmensen een kijkje in de keuken over de productie van meubels, voor de kinderen is er een speciale Kinder-timmer-tafel waar ze naar hartenlust als heuse 'Rietveldjes' zelf met houtjes aan de slag kunnen en voor de muzikale omlijsting in de showroom zorgt het fameuze zigeunerorkest 'Sintiromarus'. Om 13.00 uur en om 14.00 uur brengen zij passie en hartstocht, de sleutelwoorden van dit bijzondere zigeunerorkest, dat in 2006 werd opgericht door de achterkleindochter van de wereldberoemde Tata Miranda.

Samen met het hele team van De Stroof zien Frans, Mieke en Wouter Tielemans enthousiast uit naar uw komst en zullen u van alle informatie over hun bedrijf voorzien. En dat maatwerk echt niet duurder hoeft te zijn leggen ze u graag uit. Met koffie, natuurlijk, en vast iets lekkers, want ook daar zorgen ze altijd prima voor.

Zigeunerensemble Sintiromarus

Passie en hartstocht zijn de sleutelwoorden van het bijzondere zigeunerensemble Sintiromarus. Of ze nu een Hora, een Csárdás of Hongaarse dansen van Brahms spelen, Sintiromarus speelt muziek met een eigen 'klassieke zigeunersound'.

De muziek vertelt over het leven en de trektochten van de Sinti en Roma. De melancholie, de feesten en je even vrij als een vogel voelen klinkt door in in hun virtuoos spel. Oprichter en primas Blichta Hoopman, sintezza van origine en achterkleindochter van Tata Miranda, schrijft haar eigen composities voor Sintiromarus.

Het ensemble concerteerde nationaal en internationaal op vele podia. Zij waren finalist op het Wereldculturen Muziekconcours. Sintiromarus bestaat uit Blichta Hoopman viool, Stanislav Mitrovic saxofoon, klarinet en zang, Andor Horvath bas en Bokke Vink cimbaal.

Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg zet zich in voor het vergroten van belangstelling en draagvlak voor het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed bij alle bewoners van de gemeente.

Met dank aan de vrijwillige inzet van eigenaren en beheerders. Stichting Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de gegevens. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend. Informatie mag worden overgenomen of gebruikt met bronvermelding.

www.ond-lv.nl

Open Monumentendag
zaterdag 12 september 2015

Opengestelde monumenten

Voorburg

- Butengedoe Donspaal
- Woonhuis Westeinde **nieuw**
- Villa Het Kruspunt
- Huisjesmuseum Hofwijck
- Kinderboekenwinkel In de Wolken
- Woon-winkelgebied Herenstraat **nieuw**
- Franse Kerk
- Museum Swaensteyn
- Kunststufien
- Huize Swaensteyn
- Oude Kerk
- Central Park v/h Vreugd en Rust **nieuw**
- Sint Martinuskerk
- Boerderij Essesteijn
- Molen De Vlieger

Leidschendam

- Dr. Nehrlaboratorium
- Raadhuis
- Woonhuis Veurstratweg **nieuw**
- Veur Theater
- Houtzaagmolen De Salamander
- St. Petrus en Pauluskerk
- Dorpskerk
- Kaaspluhs **nieuw**

Stompwijk

- Dieselgemaal De Antagonist
- Sint Laurentiuskerk

Kijk voor informatie over tijden van onze website www.ond.nl. Rijk Voorburg en omgeving de program

KUNST & AMBACHT

Open monumentendag

zaterdag 12 september 2015
van 10:00 tot 17:00u

Tal van monumenten gratis geopend voor iedereen

Demonstraties glas-in-lood en houtrestauratie

Unieke tentoonstelling in museum Swaensteyn van het werk van Piet Klaarhamer, de leermeester van Gerrit Rietveld

open MONUMENTENDAG Leidschendam-Voorburg

Rabo Vastgoedgroep

Flyer algemeen en Flyer senioren

KUNST & AMBACHT

Open monumentendag

zaterdag 12 september 2015

Rondrit met bus en boot

Voor senioren Van 11:00 uur tot ongeveer 15:30 uur. Kosten € 6,00 inclusief lunchpakket.

Aanmelden van 31 augustus t/m 4 september 2015
Via tel. 070 369 3929 van Woej Centrale Busvervoer (elke werkdag tussen 10.00 en 15.00 uur). Bij aanmelden aangeven demonstraties glas-in-lood en houtrestauratie

Opstapplaatsen:

- Laurentiuskerk Stompwijk
- WDC De Groene Loper
- WDC Oranjohoek
- WDC De Pint
- Halte van lijn 47 op hoek Rijnlandstraat/Damlaan

Speciaal voor senioren wordt een rondrit verzorgd met de bus en de boot Hadrianus met bezoek aan enkele monumenten en demonstraties glas-in-lood en houtrestauratie

De rondrit is bestemd voor senioren die goed ter been zijn en die geen hulp nodig hebben bij het in- en uitstappen.

De rondritten worden mogelijk gemaakt door vrijwilligers van Woej Busvervoer.

open MONUMENTENDAG Leidschendam-Voorburg

1/2 pagina van de Voorburgse Courant

KUNST & AMBACHT

Open monumentendag

zaterdag 12 september 2015
van 10:00 tot 17:00u

Tal van monumenten gratis geopend voor iedereen

Demonstraties glas-in-lood en houtrestauratie

Unieke tentoonstelling in museum Swaensteyn van het werk van Piet Klaarhamer, de leermeester van Gerrit Rietveld

open MONUMENTENDAG Leidschendam-Voorburg

KUNST & AMBACHT

Open monumentendag

zaterdag 12 september 2015
van 10:00 tot 17:00u

Tal van monumenten gratis geopend voor iedereen

Demonstraties Glas-In-Lood door Sandra van der Waart

Demonstraties houtrestauratie door Jessica Melis

Unieke tentoonstelling in museum Swaensteyn van het werk van Piet Klaarhamer, de leermeester van Gerrit Rietveld

Diverse muzikale optredens

open MONUMENTENDAG Leidschendam-Voorburg

Zie www.ond.nl voor het hele programma

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

en verder m.m.v. Lionsclub Voorburg Prinses Marijnné, Lissalon Fanheije, Extrabok, Lions Club Leidschendam Veur, Ivents & Zo, Rick van Koetsveld, Caminda Notarisson, Museum Swaensteyn, Bakker Vlinder (Middin) en De Ooevaart.

KUNST & AMBACHT

Open monumentendag

zaterdag 12 september 2015
van 10:00 tot 17:00u

Tal van monumenten gratis geopend voor iedereen

Demonstraties Glas-In-Lood door Sandra van der Waart

Demonstraties houtrestauratie door Jessica Melis

Unieke tentoonstelling in museum Swaensteyn van het werk van Piet Klaarhamer, de leermeester van Gerrit Rietveld

Diverse muzikale optredens

open MONUMENTENDAG Leidschendam-Voorburg

Zie www.ond.nl voor het hele programma

10 x 11 cm advertenties in Het Krantje
1/4 Pagina-advertentie Voorburgse Courant

Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg

Achterdoek OMD informatiestands

Open monumentendag

zaterdag 12 september van 10:00 t/m 17:00

Tal van monumenten gratis toegankelijk

Demonstraties glas-in-lood en restauratie

Unieke tentoonstelling in museum van het werk van Piet Klaarhans van Gerrit Rietveld

Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg

Glas-in-lood in Leidschendam-Voorburg

Kunst & Ambacht: Thema van de Open Monumentendag 2015

Op de lijst van de Unesco Conventie Immaterieel Erfgoed worden ambachten genoemd. Bedoeld wordt de traditionele wijzen van vervaardigen van een product, zoals de techniek, de vormgeving, het kleurgebruik en/of de normerende motieven en de culturele betekenissen. Een ambacht waarbij ieder product uniek is.

Bij monumenten waar representatie een rol speelt - zoals in kerken en gemeentehuizen - zijn deze ambachten vaak tot Kunst verheven. Voorbeelden hiervan zijn (gebrandschilderde) glas-in-loodramen. Deze worden op 12 september 2015 in Leidschendam-Voorburg onder uw aandacht gebracht.

Waar te zien?
 Vooral in de neogotische kerken van architect Evert Margry (1845-1912):
 1 de Sint Laurentiuskerk te Zoombroek (1871)
 2 de Sint Martinuskerk te Voorburg (1893)
 3 de H. Petrus en Pauluskerk te Leidschendam (1879)

Welk rammen uit de bouwperiode van de kerken zijn nog aanwezig?

Wie gemaakt of gerestaureerd?
 Eerst wordt er een zogenaamd Carton gemaakt, een werktekening op de exacte maat van het raam. Daarbij groette heeft de Calque, een papier waarop de lijnen van het raam en de nummers van de glasvelden worden aangebracht. Beschadigde rammen worden vervangen door de juiste glasvelden. Maar er is structureel werk waarbij het oude glas zoveel mogelijk wordt hergebruikt. Stroken lood geven de vorm aan waarna het glas wordt geplaatst. Speciaal kit tussen loodstrip en glas maken het raam water- en winddicht. Ter versterking wordt aan de achterzijde een ijzeren armatuur bevestigd. Windroedes - verticaalgestrookte stukken tussen het raam en omstandigheden van buitenaf. De restauratie van de rammen van de Sint Laurentiuskerk is niet lang geleden voltooid.

Met brandschilderen van glas
 Het op oude wijze vervaardigd glas bevat afwijkingen zoals belletjes, strepen en verschillende diktes. De lichtbreking hierin is fascinerend. Dit glas wordt bevochtigd met speciale verf: vingermalen met speciale (verschillende kleuren) en poederig gemengd met een bindmiddel. Bij verhitting tot max. 675°C smelt de verf dan samen met het glasoppervlak. Het brandschilderen van glas-in-loodramen bereikte tussen de 12de en 15de eeuw zijn hoogtepunt.

De opdrachtgever
 Het kerkebouw was vaak de opdrachtgever voor een nieuw raam. Zij moesten met een sponsor, meestal een baliegnij (advocaat of kerkelijk persoon, kleine school. Na het afsluiten van de sponsor werd de afbeelding op ware schaal getekend, op het zogenaamde Carton.

Werkelijke toepassingen
 Vroegere gebrandschilderde rammen in kerken en kathedralen waren voornamelijk bijbelse voorstellingen en heiligenlevens. Wel werd het ambacht verder ontwikkeld naar een belangrijke gebeurtenis, een functie of een beroep. Zo bleef de Sint Laurentiuskerk een groot raam, gekrungen van een anonieme schilder na het bombardement op het Beeldenhouder. De Raadzaal van het Gemeentehuis te Vissingsen als dank voor hulp van Leidschendam aan de stad na WOII.
 • Nieuwe Tonge (Goerne Oeverflakke) vanwege hulp van Leidschendam tijdens de Watersnoodramp in 1953
 • de burgerij van Leidschendam ter ere van de bevrijding in 1945

Historiserende stijl
 Huis Midlandburg heeft nog veel details uit de bouwperiode 1800 van dit raam, waaronder mooie deurbovenstukken bij het ontwerpen voor dit raam terug opgenomen. Bij Huis Eemwijk (1978) heeft nieuwe en opzettelijk ontworpen. De stijl heeft maar liefst 118 gebrandschilderde glas-in-loodramen.

Het eigen maken van een ambacht
 vaak een langdurige schelling waarbij je het ambacht leert binnen een glid (in de middenreeuw). In de praktijk, school of workshop.

Open Monumentendag Leidschendam-Voorburg

Affiche A0 driehoeksborden

Poster A1 glas-in-lood

Colofon

Dit verslag is van de
Stichting Open Monumentendag
Leidschendam – Voorburg (OMD-LV) |
Park Leeuwensteijn 99, 2272 AW Voorburg |
T 070 – 369 3233 | E info@omd-lv.nl |
www.omd-lv.nl | KvK te Den Haag 27368088 |

Uitgave: november 2015

Stichting Open Monumentendag
Leidschendam - Voorburg zet zich in voor het
vergroten van belangstelling en draagvlak voor
het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed
bij alle bewoners van de gemeente.

De inhoud van dit verslag is met zorg
samengesteld. OMD-LV aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor de juistheid en
volledigheid van de gegevens. Aan de inhoud
kunnen geen rechten worden ontleend.
Informatie mag worden overgenomen of
gebruikt met bronvermelding.

